

Çocukluk Dönemi Din Eğitimi, yazarlar: Mustafa Köylü-Cemil Oruç (Ankara: Nobel Yayınları, 2020), 204 sayfa, ISBN: 9786053207214

Hatice Yıldız | ORCID: 0000-0001-5073-5433 | yldzhatc9291@gmail.com

Öğretmen, Yavuz Sultan Selim Anadolu Lisesi, Milli Eğitim Bakanlığı

Niğde, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/00jga9g46>

Öz

Bu çalışmada Mustafa Köylü ve Cemil Oruç'un kaleme aldığı *Çocukluk Dönemi Din Eğitimi* adlı eserinin tanıtımı ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Eserin muhtevasında çocuğun biyolojik, sosyal, bilişsel ve ahlaki gelişiminin yanında inanç gelişiminin de son derece önemli olduğu vurgulanmıştır. Bu bağlamda çocukluk dönemi din eğitiminde izlenecek yöntemler ve dikkat edilmesi gereken ilkeler belirtilmiştir. Eserde doğumdan yaklaşık on iki yaşına kadar çocuğun dinî gelişimi psikoloji ve pedagoji ile bütünlük içinde ele alınmıştır. Ayrıca eser ailede, okulda ve medyada din eğitiminin etkin bir şekilde nasıl gerçekleştirilebileceğine cevap niteliği taşımaktadır bu yönüyle gerek din eğitimi alanındaki akademisyenlere ve eğitimcilere gerekse ailelere yol gösterici bir etkiye sahiptir.

Anahtar Kelimeler

Çocukluk Dönemi, Eğitim, Din Eğitimi, Dinî Gelişim, Din Psikolojisi.

Atıf Bilgisi

Yıldız, Hatice. "Çocukluk Dönemi Din Eğitimi, yazarlar: Mustafa Köylü-Cemil Oruç (Ankara: Nobel Yayınları, 2020), 204 sayfa, ISBN: 9786053207214". *Nisar 1* (Kasım 2022), 165-173.

Geliş Tarihi	26.09.2022
Kabul Tarihi	19.10.2022
Yayın Tarihi	30.11.2022
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Taraması	Yapıldı - Turnitin
Etik Bildirim	nisardergisi@gmail.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

**Childhood Religious Education, authors: Mustafa Köylü-Cemil Oruç
(Ankara: Nobel Publications, 2020), 204 pages, ISBN: 9786053207214**

Hatice Yıldız | ORCID: 0000-0001-5073-5433 | yldzhatc9291@gmail.com

Teacher, Yavuz Sultan Selim Anatolian High School, Ministry of National Education

Niğde, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/00jga9g46>

Abstract

In this study, the work named *Childhood Religious Education*, written by Mustafa Köylü and Cemil Oruç, was reviewed and evaluated. In the content of the work, it is emphasized that besides the biological, social, cognitive and moral development of the child, the development of belief is extremely important. In this regard, the methods to be followed in childhood religious education and the principles to be considered are specified. In the work, the religious development of the child from birth to about twelve years of age is discussed in harmony with psychology and pedagogy. In addition, the work is an answer to how religious education can be carried out effectively in the family, school and media. In this respect, it has a guiding effect on both academics and educators in the field of religious education and families.

Keywords

Childhood, Education, Religious Education, Religious Development, Psychology of Religion.

Citation

Yıldız, Hatice. “Çocukluk Dönemi Din Eğitimi, yazarlar: Mustafa Köylü-Cemil Oruç (Ankara: Nobel Yayınları, 2020), 204 sayfa, ISBN: 9786053207214”. *Nisar 1* (Kasım 2022), 165-173.

Date of Submission	26.09.2022
Date of Acceptance	19.10.2022
Date of Publication	30.11.2022
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Plagiarism Checks	Yes - Turnitin
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	nisardergisi@gmail.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0 .

Değerlendirilmesi yapılacak olan eserin adı *Çocukluk Dönemi Din Eğitimi*'dir. Eserin iki yazarı vardır: Mustafa Köylü ve Cemil Oruç. İkisi de Din Eğitimi alanında akademisyen olan yazarlardan Cemil Oruç'un, erken çocukluk dönemi din ve ahlak eğitimi ve değerler eğitimi ile ilgili çalışmaları varken; Mustafa Köylü'nün ise barış eğitimi, yetişkinlik dönemi din eğitimi, değerler eğitimi konulu çalışmaları vardır.

Bu eseri değerlendirme sebebimiz eğitim psikolojisi ile genelde eğitimi özelde ise din eğitimini beraber işleyen bir çalışma olmasıdır. Nitekim eğitim, insanın doğuşundan başlayarak ölümüne kadar süregelen bir yolculuktur. Din eğitimi de bu yolculuğun önemli bir parçasıdır. Sağlıklı bir din eğitiminin gerçekleştirilmesi bu alanda yapılan çalışmaların dinî, psikolojik ve pedagojik bütünlük içinde ele alınmasını gerektirmektedir. Başka bir ifadeyle din eğitimi, öğretilen dinin içeriği açısından teolojiden, öğrenenin varlık yapısı açısından psikolojiden ve öğretme-öğrenme yöntemleri açısından ise pedagojiden faydalanmak zorundadır.

Eser, başarılı bir din eğitimi için öncelikle çocukların gelişim dönemlerini tespit edip ardından söz konusu dönemin özelliklerini ortaya koyarak bu dönemlere uygun bir din eğitimi verilmesini amaçlamaktadır. Bu çerçevede eser bir taraftan akademik anlamda din eğitimi literatürüne katkı sağlamakta diğer taraftan informal eğitim çerçevesinde ebeveynlere rehberlik edecek nitelik taşımaktadır.

Çocukluk Dönemi Din Eğitimi kitabının muhtevası üç bölümden oluşmaktadır. *Çocukluk Dönemi Gelişim Özellikleri* adlı birinci bölümde çocuğun biyolojik, bilişsel, dilsel, psiko-sosyal ve ahlaki gelişim özellikleri açıklanmakta ve din eğitimindeki yerleri değerlendirilmektedir. Biyolojik gelişimde çocuğun on iki yaşına kadar olan gelişimi ele alınmaktadır. Bilişsel gelişimde İngiliz ve Amerikan eğitim sistemini oldukça etkileyen Piaget'in bilişsel gelişim kuramına yer verilmiştir. Çocuğun dil gelişimi özellikleri ise üç ana kuramla ele alınmıştır. Bunlar; Davranışçı Kuram, Sosyal Öğrenme Kuramı ve Psiko-Linguistik Kuramdır. Çocuğun psiko-sosyal gelişim özellikleri Sigmund Freud'un psikodinamik kişilik kuramı ve Erik H. Erikson'un psiko-sosyal gelişim kuramlarıyla açıklanmıştır. Ahlaki gelişim özellikleri ise Piaget'in ahlaki muhakeme teorisi ve Kohlberg'in ahlaki yargı teorisi esas alınarak incelenmiştir. Ayrıca her gelişim alanının sonunda çocuklara sağlıklı bir

şekilde rehberlik etmek için nelerin yapılabileceği konusunda önerilerde bulunulmuştur. (s. 1-36)

Çocukluk Dönemi Dinî Gelişim adlı ikinci bölümde ise önceki bölümden hareket edilerek çocukta dinin kaynağı, dinî gelişim ilkeleri, dinî inanç ve tasavvurların gelişimi ve dinî tecrübe gelişimi ele alınmıştır. Çocukta Allah, kutsal kitap, peygamber, melek gibi tasavvurların nasıl oluştuğuna, hangi yaş aralığının bu tasavvurların gelişimi için uygun olduğuna ve bu hususta din eğitimcisinin nelere dikkat etmesi gerektiğine yer verilmiştir. Ayrıca dua, ibadet ve ölüm gibi konuları da ele almış ve çocukların gelişim sürecine göre uygun bir şekilde nasıl açıklanacağına dair bilgiler verilmiştir. Diğer taraftan söz konusu kritik kavramların çocuğa doğru anlatılmadı takdirde çocuğun psikolojisinin nasıl etkilenebileceği ve ne gibi davranış bozukluklarının kendini gösterebileceği üzerinde de durulmuş ve hususta önerilerde bulunulmuştur. (s. 37-112)

Çocukluk Dönemi Din Eğitimi adlı üçüncü bölümde ise ilk olarak, çocuğun din eğitiminde ailenin rolü ve önemi üzerinde durulmuştur. Ailede ideal bir din eğitiminin nasıl olması gerektiği açıklanmış böyle bir eğitimde takip edilmesi gereken belli başlı yöntemler sıralanmıştır. Bunlar; aile birliğinin güçlendirilmesi, dinî bir hayat tarzının geliştirilmesi, din dilinin öğretilmesi, Kur'an kıssalarının etkin kılınması ve son olarak çocukların ilişkilerinin desteklenmesidir. Ardından aileden sonra din eğitiminin gerçekleştirildiği kurum olarak okul ve okulda verilen din eğitimi ilke ve yöntemleri ele alınmıştır. Bunlar; dinî tecrübeleri zenginleştirmek, teolojik konuşmalar yapmak, kutsallık hissini geliştirmek ve kıssalar yoluyla değerlerin aktarımı gibi genel ilkelerdir. (s.113-154)

Yine bu bölümde medyada çocukların din eğitimi konusuna değinilmiştir. Günlük hayatımızda büyük ölçüde yer alan medya çocukların eğitiminde de önemli bir araç haline gelmiştir. Özellikle çocukların medya iletişim araçlarıyla yüz yüze gelmeye başlamasıyla birlikte din eğitiminin medyadan bağımsız olamayacağı göz önünde bulundurularak din eğitiminde medyanın yeri ele alınmıştır. Ardından medyada din eğitiminin ilke ve yöntemleri belirlenmiştir. Bunlar; çocukların ihtiyaçlarını göz önünde bulundurma, gerçek yaşam deneyimleriyle ilişkilendirilme, medya araçlarını birlikte kullanma ve medya okuryazarlığı geliştirme olarak belirlenmiştir. (s. 157-176)

Sonuç olarak bu eser din eğitimi ile eğitim psikolojini kesiştiren ve her iki alanın da birbirinden bağımsız olmadığına vurgu yapan bir eserdir. Dolayısıyla eser teoloji, psikoloji ve pedagojinin din eğitiminin vazgeçilmez unsurları olduğu ilkesinden hareketle hazırlanmıştır. Bu çerçevede eserde çocuğun gelişim dönemleriyle verilecek eğitimin seviyesi arasında ilişki kurulmaktadır. Buradan hareketle çocuğa çeşitli tasavvurların kazandırılması aşamasında hangi yaşta nasıl bir eğitimin verileceğini belirleme imkânı sağlamaktadır. Dolayısıyla on iki yaşına kadar çocukların gelişim özelliklerine göre nasıl bir din eğitimi verilmeli? sorusuna cevap niteliğindedir. Eserde başarılı bir din eğitiminde izlenecek yolun öncelikle çocuğun hangi dönemde olduğunu tespit etmek ardından söz konusu dönemin gelişim özelliklerini bilmek ve pratik olarak neler yapılması gerektiğini konusunda karara varmak olduğu sık sık vurgulanmıştır. Nitekim eser din eğitimi alanında derli toplu bilgiler sunarak doğru bir din eğitiminin nasıl olması hususunda önemli bilgiler içermektedir.

Diğer taraftan eserde psikolojik süreçlerin eğitime etkisi olduğuna, eğitimin de psikoloji üzerinde etkisi olduğuna dikkat çekilmiştir. Özellikle din eğitimi söz konusu olduğunda bu husus öne çıkmaktadır. Söz gelimi duanın, ibadetin, ölümün anlatılış biçimi çocukta bazı ruhsal sorunlara yol açabilir. Altı yaşındaki çocukların ölümle ilgili tepkileri kızgınlık, üzüntü, kafa karışıklığı, yeme ve içme zorlukları şeklinde tezahür edebilir. Çocukların bu tür tepkilerinin hayatın ilerleyen dönemlerinde kronik problemlere dönüşmemesi için yetişkinlerin çocukla ölümle ilgili açık ve dürüst bir şekilde konuşmaları gerekir. Burada öncelikli amaç çocuğun ruh sağlığını korumaktır. “O melek oldu”, “O sadece uyuyor” gibi açıklamalar çocuğun korkularını daha da artırabilir. Mesela çocuk, uyuyan insanın kalkamayacağını düşüneceği için uyumak istemeyebilir. Bütün bu durumların önüne geçmek için çocuğun psikolojisini de düşünerek eğitim verilmelidir. Eser bu yönüyle din eğitiminin insan psikoloji üzerindeki etkilerine değinmiştir. Bu da din eğitimi alanı için önemli bir katkıdır. Ayrıca, eserin güncel bir sorun haline gelen medyayı din eğitimi açısından ele alması esere özgünlük katmıştır. Medyanın eğitim üzerindeki etkisi konusunda birçok çalışma olsa da bunu din eğitimi özelinde ele alan çalışmalar yeterli seviyeye ulaşmamıştır. Bu bakımdan bu bölüm önem taşımaktadır.

Eserin dil özelliklerine baktığımızda sade, anlaşılır bir dil ve akademik bir üslup kullanılmakta ve bu yönüyle okuyucuya kolaylık sağlamaktadır. Eserde bilgiler kendi arasında bağlantılı olarak aktarılmış ve ters piramit yöntemi kullanılmıştır. Bilindiği gibi ters piramit yönteminde geniş çerçeveden başlayarak özele doğru bir anlatım kendini göstermektedir. Bu bağlamda eserde ilk olarak çocukluk döneminin gelişim özellikleri sıralanmış daha sonra özele inilerek dinî gelişim aktarılmış en son ise din eğitimi ile ayrıntıya inilmiştir. Bu da eserin sistematik bir şekilde yazıldığını göstermektedir.

Eserle ilgili göze çarpan diğer husus ise yazarların eseri kaleme alırken istifade ettiği kaynakların hem nicelik hem nitelik açısından yeterli düzeyde olmasıdır. Eserin sonunda yer verdikleri kaynakçaya baktığımızda yazarların esere büyük emek sarf ettikleri görülebilir.

Bütün bunlardan sonra eserde iki nokta eksiklik olarak zikredilebilir. İlk olarak ailede din eğitimi başlığı altında takdir ve teşvik konusuna değinilmiş, takdir edilmenin bir ihtiyaç olduğundan bahsedilmiş ancak bu ihtiyacın ne ölçüde ve nasıl giderilmesi gerektiğine yer verilmemiştir. Bu nokta böylesine kapsamlı bir çalışma için bir eksikliktir. Eksiklik olarak zikredebileceğimiz husus ise dinî gelişim kuramlarının batılı bilim adamlarının görüşleri doğrultusunda ele alınması ve yerel kültürden örneklere yer verilmemesidir.

Eser verdiği bilgiler itibariyle anne ve babalara, eğitimcilere yol göstericidir. Bu sebeple din eğitimi ile ilgilenen herkesin eseri okuması tavsiye edilir.

Kaynakça / References / مصدر

Köylü, Mustafa - Oruç, Cemil. *Çocukluk Dönemi Din Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınları, 2.basım, 2020.